

עדות קיום בשליחות קידושין וגיטין

א. רמב"ם | הלכות אישות פרק ג

[הלכה טו] כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני שני עדים, אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע ל אמתת הדבר, לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינן צריכין עדים כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש לו תרומה וכיוצא בהן, בכל שלוחו של אדם כמותו ואינו צריך עדים. השגת הראב"ד. כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש תרומה וכיוצא בהן. א"א אין הנדון דומה לראיה דלענין שליח הגט גטו מוכיח עליו ולענין תרומה אין צריך עדות כלל, אבל בקידושין דאפילו שניהם מודים אינו כלום כי מודו השליח והשולח נמי לא כלום הוא.

ב. רמב"ם | הלכות גירושין פרק ט

[הלכה לב] אמר לסופר כתוב לי גט לאשתי כתבו ונתנו לבעל בלא עדים ונטלו הבעל ונתנו לשליח ואמר לו תן גט זה לאשתי בפני עדים והלך השליח ונתנו לה בפני עדים הרי זו ספק מגורשת, שאין השליח נאמן להתיר הערוה אף על פי שהוא עד אחד אלא מפני כתב העדים שחתמו על הגט שהן כמי שנחקרה עדותן עד שיהיה שם מערער כמו שבארנו, ואם היו שם שני עדים שיעידו שגט זה הבעל נתנו לשליח לגרשה בו הרי זו מגורשת.

ג. רמב"ם | הלכות גירושין פרק ו

[הלכה ד] וכן האשה שולחת שליח להביא לה גטה מיד בעלה וזה הוא הנקרא שליח הבאה, ואין שליח הולכה והבאה צריך עדים.

הגהות הרמ"ך

תימה הוא זה דכיון דפסקינן (שם סה) דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקידושיו אפילו שניהם מודים א"כ מה יועיל הודאת השליח והמשלח כיון דהודאתם חייבא לאחריני.

ד. משנה למלך | הלכות אישות פרק ג הלכה טו

כתב מרן בכ"מ וז"ל כתב הרמ"ך כמו שליח הגט הוא עצמו כתב בהלכות גירושין פ"ט שאם עשה שליח צריך עדים ונראין דבריו סותרין זה את זה ע"כ. ובדקתי בפ"ט מהלכות גירושין ולא מצאתי סתירה לרבינו מדידה אדידה כמ"ש הרמ"ך. גם בפ"ח ופ"י לא מצאתי. (א"ה כוונת הרמ"ך להקשות ממ"ש רבינו שם פ"ט ה' ל"ב שאם אין עדים חתומים בגט צריך עדים לעשיית השליח וכו')

ה. הר"ן על הר"ף | מסכת קידושין דף כג עמוד ב

ולענין שליחות קדושין אם צריך עדים כתב הר"ם במז"ל בפרק ג' מהלכות אישות כל העושה שליח לקבל הקדושין צריך לעשותו בפני שני עדים אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמתת הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינם צריכים עדים כמו שליח הגט ע"כ ודברים הללו תמוהין בעיני הרבה מה בין שליח קבלה שלה לשליח הולכה שלו ומה שכתב ז"ל כמו שליח הגט אינו יודע לו ענין דהתם כיון דקא נפיק גיטא מתותי ידיה בדין הוא שיהא נאמן דהא הימניה בעל כדאיתא בפרק התקבל [דף סד א] אבל בשליחות קדושין שאין לו הוכחה למה יהא נאמן והרשב"א ז"ל כתב בריש פרק

האיש מקדש ושליח דידה צריכה שתמנה אותו בעדים דומיא דגירושין כדאמר' בפרק התקבל (דף סג ב) צריכה שתי כתי עדים ב' שיאמרו בפנינו אמרה [והכי נמי צריכה עדים שיאמרו בפנינו אמרה] אבל שליח דידה לא צריך אלא כל ששניהם מודים שזה אומר מניתי שליח וזה מודה לו סגי ליה וכן כתב הר"ם במז"ל עד כאן ואילו היה צריך ראייה ששליח קבלת קדושין צריך עדים אינו רואה שיהא הנדון דומה לראיה כלל דבגט שהיא מוציאה עצמה מרשות הבעל אי אפשר בלא עדים אבל בקדושין שהיא אוסרת עצמה אם הודאת הבעל מספקת לשליחות למה לא תספיק הודאת האשה לשליחות קבלת קדושיה ומחזורתא דמילתא דכיון דבקדושין בעינן עדים דילפינן דבר דבר מממון ולא מהניא הודאה דידהו משום דמחייבי לאחריני כדאיתא לקמן בפרקין הלכך כשם שהקדושין צריכין עדים כך שליחות הקדושין צריך עדים לא שנא שליחות דידה ולא שנא שליחות דידה וכן דעת הראב"ד ז"ל והרב רבי משה הכהן ז"ל בהגהותיהם:

ו. כסף משנה | הלכות אישות פרק ג הלכה טו

ועל מה שכתב רבינו ששליח הולכה אינו צריך עדים הר"ן בפרק האומר תמה על דברי רבינו והעלה דמחזורתא דמלתא כיון דבקדושין בעינן עדים דילפינן דבר דבר מממון ולא מהניא הודאה דידהו כשם שהקדושין צריכין עדים כך שליחות צריך עדים לא שנא שליחות דידה לא שנא שליחות דידה וכן כתב הראב"ד והרמ"ך בהגהותיהם עד כאן לשונו והרא"ש כתב (קידושין דף מה) גבי הנהו דהוו שתו חמרא תותי ציפי בבבל אהא דאמר ודילמא שליח שוייה וז"ל מכאן נראה לדקדק שא"צ עדים במינוי שליחות הקדושין כיון דמודה המקדש שעשאו שליח וכן כתב הרמב"ם, והראב"ד כתב תמיהא היא זו כיון דפסקינן המקדש בלא עדים אין חוששין לקידושיו ואפילו שניהם מודים אם כן מה מועיל הודאת השליח והמשלח כיון דהודאתם חיובא לאחריני. ויש לחלק דודאי בגמר הדבר שהיא נאסרת לכל אדם הוא דלא מהניא הודאה שאין דבר שבערוה פחות משנים אבל למיהוי שלוחו לקדשה מהניא הודאתה כמו בשאר שליחות עכ"ל.

ז. גיטין דף לב עמוד א

ת"ר: בטל הוא, אי איפשי בו - דבריו קיימין; פסול הוא, אינו גט - לא אמר כלום. למימרא, דבטל לישנא דלבטיל משמע, והאמר רבה בר איבו אמר רב ששת, ואמרי לה אמר רבה בר אבוה: מקבל מתנה שאמר לאחר שבאתה מתנה לידו מתנה זו מבוטלת תיבטל אי איפשי בה - לא אמר כלום, בטלה היא אינה מתנה - דבריו קיימין; אלמא בטל מעיקרא משמע! אמר אביי: בטל שתי לשונות משמע, משמע דבטל ומשמע דליבטיל, גבי גט לישנא דמהני ביה קאמר, גבי מתנה לישנא דמהני בה קאמר.

רש"י

לא אמר כלום - וזכה בה על כרחו ואם יש לו בעל חוב גובה אותה בשבילו לפי שכל הלשונות הללו לשון עתיד הן והואיל וקבלה אינו יכול לחזור בו.

בטלה היא - משמע בטלה היתה מקודם שקיבלתי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי והרי אומר שלא זכה בה וחוזרת לנותן והכי נמי תניא לקמן בפירקין (גיטין דף מ:): כתבתי ונתתי שדה פלונית לפלוני והוא אומר לא כתב ונתן לי הודאת בעל דין כמאה עדים והאי נמי דאמר בטלה היתה מקודם לכן נאמן.

ח. כתובות דף יט עמוד א

א"ר יהודה אמר רב: האומר שטר אמנה הוא זה - אינו נאמן. דקאמר מאן? איילמא דקאמר ליה, פשיטא, כל כמיניה? ואלא דקאמר מלוה, תבוא עליו ברכה! וכו' אביי אמר: לעולם דאמר מלוה, וכגון שחב לאחרים, וכדריב נתן; דתניא, רבי נתן אומר: מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו, מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה? תלמוד לומר: ונתן לאשר אשם לו!

ט. חידושי הרשב"א | מסכת גיטין דף לב עמוד א

ומיהו ממה שפירש מבוטלת תיבטל אי איפשי בה לא אמר כלום ואם יש לו בעל חוב גובה אותה ממנו נראה דס"ל דבטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין ואין בעל חוב גובה הימנה, וא"ת ומאי שנא מהא דאמרי' בכתובות פ' האשה שנתאלמנה (י"ט א') האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן, ואסיקנא דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים, י"ל דהתם הוא דשטרא כיון דמקויים נפיק מתותי ידיה בחזקתיה קאי ומסתמא ידיה הוא ולחוב לאחרים הוא דקא מודה דשטר אמנה הוא ואינו נאמן, הא למה הדבר דומה לאומר בשדה המוחזקת בידו אינה שלי במקום שחב לאחרים דלא כל הימנו לאבד זכותן של אחרים אבל במקבל מתנה דלאו ידיה הוה ומכח זכייתו הוא דבעי מלוה לטרפו נאמן הוא לומר לא קבלתי בתורת זכייה ואינהו דקאמרי דבתורת מתנה ושנתכוון לזכות בו כשקבלו צריכין להביא ראיה. וראיתי לרב אב"ד זצ"ל שכתב דדוקא בשלא חב לאחרים הוא דקאמר בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין אבל במקום שחב לאחרים לא כהיא דשטר אמנה.

י. רמב"ם | הלכות זכיה ומתנה פרק ד

[הלכה יג] מקבל מתנה שטען ואמר זו שתחת ידי אינה מתנה בידי אלא שומר אני עליה וכיוצא בו, או שאמר בטילה היתה מתחלתה לפי שלא קבלתי או בעל כרחי באונס או בטעות וכיוצא בדברים אלו דבריו קיימין, ונשבע על זה שבועת היסת ותחזור לבעליה.

מגיד משנה

מקבל מתנה שטען ואמר זו שתחת ידי וכו' עד ונשבע על זה היסת ותחזור לבעליה. פשוט הוא שאין דין זה דומה לדין הנזכר בראש הפרק שכאן הוא אומר שמעולם לא באת לידו ופשוט הוא שהודאתו הודאה וכו' ובאמת לא הבנתי מה ענין שבועה בכאן. ואפשר אם תבעוהו בעלי חוב שלו ואמרו לו אתה מערים בזה כדי להפקיעו מתחת ידינו נשבע על זה היסת וצ"ע:

יא. רש"י | מסכת קידושין דף סה עמוד ב

הודאת בעל דין כמאה עדים - דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה הרי שסמך על מקצת הודאתו.

יב. נימוקי יוסף | מסכת בבא בתרא דף כג עמוד ב

דפסול נוגע בעדות אינו כפסול קורבה דאילו קרוב אינו מעיד כלל בין לזכותו בין לחובתו אבל מאן דאית ליה צד נגיעת עדות כל שהוא מעיד בענין דלא מטי ליה שום הנאה מקבלין עדותו וכשר דהא הכא

נמי דאילו מעיד דלאו דיהודה היא הויא נוגע בעדות ואי אסהיד דלוי היא מקבלין מיניה הרנב"ר ז"ל.

יג. שו"ע אבה"ע | הלכות קידושין סימן לה

[סעיף ג] א"צ עדים במינוי האיש שליח לקדש לו אשה, רק שהשליח והמשלח מודים בדבר. (ולא מקרי הודה, רק אם הודה בפני עדים כדרך הודאה) (ריב"ש סי' קצ"ג). אבל בשליחות האשה שהיא עושה שליח לקבל קדושין, צריך שיהיה בעדים. וי"א שגם בשליחות האיש צריך עדים.

יד. יבמות דף לט עמוד ב

כי אתו לקמיה דרב, אמר להו: אי בעית חלוץ, אי בעית ייבם, בדידך תלא רחמנא; ואם לא יחפוץ האיש, הא אם חפץ - אי בעי חליץ, אי בעי ייבם. ואף רב יהודה סבר: אין כופין, מדאתקין רב יהודה בגיטא דחליצה: איך פלונית בת פלוני אקרבת ית פלוני יבמה קדמנא לבי דינא, ואשתמודענהו דאחיה דמיתנא מאבא ניהו, ואמרי ליה: אי צבית ליבם יבם, ואי לא - איטלע לה רגליך דימינא, ואיטלע לה רגלא דימינא, ושרת סיניה מעל רגלוהי, וירקת באנפוהי רוקא דמתחזיא לבי דינא על ארעא. ורבי חייא בר אובי מסיים בה משמיה דרב יהודה: ואקרינהו מה דכתיב בספר אורייתא דמשה. אשתמודענהו - פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר: בעדים, וחד אמר: אפילו קרוב, אפילו אשה. והלכתא: גלויי מילתא בעלמא הוא, ואפילו קרוב, ואפילו אשה.

טו. רי"ף | מסכת יבמות דף יג עמוד א

ואישתמודענהו דהדין פלוני אחוהי דמן אבוהי דמיתנא הוא פליגי רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר בקרוב ואפי' אשה והלכתא גלויי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה וכיון דקיימא לן דאישתמודענהו להדין פלניא גלויי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהימנו דלאו אמילתא דאיסורא קמסהדי ולאו אממונא מסהדי אלא מלתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן והא ניהי איתתא פלניתא וכיון דמודעי ליה הכי הרי איתחזק גביה דההוא סהדא מפומא דהאי קרוב או מפומא דהאי איתתא דהאי ניהו פלניא והא ניהי פלניתא הלכך שרי ליה לסהדא למיסמך אפומייהו ולמיסהד עלויה דההוא גברא או עליוה דהך איתתא בין לענין איסורא בין לענין ממונא.

טז. שו"ת הריב"ש | סימן קפב

ועתה אומר אליך אף אם לא קריתי בקונדרסיך כ"א קריאה חלושה כי לא רציתי להטריח עצמי לדקדק במה שהיסוד רעוע ואין בו ממש עכ"ו בקצת דברים שכתב שאינם מן הנדון ונראה שלא דקדק בהן כל הצורך אגלה אותם לך. הוא הביא ההיא דפ' החולץ (לט:): ואשתמודענהו דהדין פלוני אחוהי דמיתנא דמן אבוהי הוה, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וכו', והלכתא גלויי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהמני. וכתב עלה הריא"ף ז"ל דלאו אמילתא דאיסורא ולא אמילתא דממונא קא מסהדי אלא מלתא בעלמא הוא דמגלו דהדין גברא פלן וכו' ואני אומר שלפי לשון הריא"ף ז"ל נראה שאין אשה וקרוב נאמנין לומר זה אחיו של פלוני כשמעידין כן בממון או באיסור בשעת מעשה. ומשנה שלמה שנינו בפ' יש נוחלין (קלד) האומר זה אחי אינו נאמן ונוטל עמו בחלקו, אלא שאם אמרו כן קודם מעשה שאין מעידין לא על ממון ולא על אסור הוחזק על פיהם. ויכולין העדים או הדיינין המעידים על החליצה לומר בלשונם ואשתמודענהו וכו' כיון שכבר הוחזק ע"פ אילו קודם מעשה.